

LA CERDANYA, LLOC DE PAS

Per Jordi Dalmau i Ausàs -Tècnic forestal i ornitòleg
www.jordidalmauiausas.cat

La migració de les aus és un dels fenòmens de la natura que més ha captivat l'interès de les persones des de sempre. Aquest anar i venir ha motivat tota mena d'especulacions sobre què ho provoca, per què serveix i com es realitza. Des de les antigues creences que les orenetes s'enfonsaven a les basses quan arribava la tardor, fins als mecanismes de seguiment per satèl·lit de tota mena d'aus, s'ha avançat molt en l'estudi de les migracions.

Al nostre llargarut país, la major part de la recerca sobre migratologia s'ha dut a terme al litoral. Allà hi ha grans zones humides que han permès anellar milers i milers d'exemplars de moltes espècies d'ocells, fer censos d'aus hivernants i observar rareses d'altres latituds. La proximitat a les principals ciutats i universitats ha facilitat encara més centrar-se en aquelles contrades per estudiar la migració.

El Pirineu és una serralada que les aus terrestres han de creuar en els seus viatges de Nord a Sud i viceversa. Ho podrien fer pels extrems oriental i occidental, més baixos i costaners, però la realitat és que ho fan per tot arreu. Així doncs, les valls pirinenques actuen com a passadissos migratoris, tant a la tardor com a la primavera. D'entre totes les valls pirinenques catalanes, la del Segre és una de les més importants. La Cerdanya, tota, té aquest riu com a eix vertebrador i per tant és una comarca amb un elevat interès migratològic a escala pirinenca. Aquesta importància es palesa per la quantitat i diversitat d'espècies que hi migren. Què ho fa que la nostra comarca sigui un bon lloc de pas per a tantes aus? La resposta la trobem en la geografia i l'orografia. Situada a la zona axial dels Pirineus, la Cerdanya és a tocar del canvi de vessant, i per tant lloc de pas obligat per saltar d'un costat a l'altre de la serralada. El relleu de la comarca té dues unitats estructurals molt utilitzades per les aus: els colls i el fons de vall. Els colls són els llocs més baixos de les carenes entre dues muntanyes, i actuen com a portes per creuar valls. Les aus no s'hi aturen, hi passen i prou. Els fons de vall, en canvi, són llocs de repòs i alimentació, amb aigua a dojo, arbres i arbustos on sadollar la gana i descansar. Vegem-ne alguns exemples cerdans.

Camesllargues

Pensant en colls me'n vénen tres al cap que són molt rellevants: el de la Perxa, el de Pal i el de Pendís. El primer és molt ample i trenca les aigües del Segre i de la Tet. És, podríem dir-ho així, la gran porta d'entrada a la Cerdanya venint del nord-est. Per aquest coll passen cada any milers d'ocells. Hi destaquen els grans rapinyaires com el milà negre (*Milvus migrans*), l'aligot vesper (*Pernis apivorus*) i l'àliga marcenca (*Circaetus gallicus*), i altres grans aus com la cigonya blanca (*Ciconia ciconia*) i la grua (*Grus grus*). Tots aquests ocells ressegueixen el passadís ample que forma la Cerdanya, amb el Segre i les muntanyes de la baga, sobretot. N'hi ha que arriben a l'Alt Urgell, però també n'hi ha que tomben pel coll de Pendís per endinsar-se al Berguedà. Aquest és, doncs, un altre coll de referència a la nostra comarca. El coll de Pal, al seu torn, sabem que és creuat per milers de moixons cada tardor. Situats al bell mig del pas a les acaballes d'octubre, podem veure-hi estols i més estols de pinsans comuns (*Fringilla coelebs*), cadernerres (*Carduelis carduelis*) i passerelles (*Carduelis cannabina*), entre altres. L'esforç per creuar el darrer coll abans de dispersar-se per les valls i planes de la Catalunya central és titànic, sobretot quan bufa vent de Sud. Aleshores volen arran de terra, aturant-se cada pocs metres i, de vegades, arribant a creuar el port... caminant.

Aligot vesper

Mastegatatxes

Pel que fa al fons de vall, el de Cerdanya és el més ample dels Pirineus, que no és poc. La comarca conserva alguns dels boscos de ribera més amples i ufanosos de tot el país. Són autèntiques joies forestals que guanyen valor pel paper ecològic que juguen, divers i complex. Així, els prats, conreus, herbassars, canyissars i boscos de ribera són un rebost obert. Des de petits moixons com el mosquiter de passa (*Phylloscopus trochilus*), el mastegatatxes (*Ficedula hypoleuca*) i la cotxa cua-roja (*Phoenicurus phoenicurus*), fins a ocells d'aiguamoll com el camesllargues (*Himantopus himantopus*), la gamba verda (*Tringa nebularia*) o l'ànec cullerot (*Anas clypeata*), troben a la llera del Segre i voltants aliment en quantitat i recer segur. La llista d'espècies que creuen el fons de vall s'amplia de vegades amb ocells poc freqüents com el gaig blau (*Coracias garrulus*), el cucut reial (*Clamator glandarius*) i el xoriguer petit (*Falco naummani*). El Segre, a més d'oferir menjar i llit, també serveix a les aus migratòries com a punt de referència evidentíssim per orientar-se. Resseguint-lo a la tardor s'arriba a l'Ebre, i d'aquí al Delta, i baixant per la costa mediterrània a l'estret de Gibraltar i després, salvant un dels punts més crítics del seu periple, a l'Àfrica. Els rius com el Segre són autopistes aèries per a les aus, amb les seves àrees de servei però sense els nostres peatges.

Per tot plegat, la Cerdanya és un dels millors llocs de Catalunya per observar la migració. Entre primers d'agost i novembre s'hi produeix el pas de tardor, de març a maig el de primavera. Serà cosa nostra triar el lloc i l'època per gaudir d'aquest espectacle inigualable.

Jordi Dalmau i Ausàs
Tècnic forestal i ornitòleg
www.jordidalmauiasas.cat